

F1206
M27
V.2

AUGUSTINUS ARRIOLA.

Colotitani, quod oppidum est Guadalaxa-
rensis dioceseos in regno Mexicano,
pridie Idus Februarias, anno post Virgi-
nis partum millesimo septingentesimo
octavo, natus est Augustinus Arriola. De hu-
jus Parentibus, prima institutione, ac moribus,
priusquam ad Ignatianos cooptaretur, nihil ad
nos devenit, nisi quod juvenis admodum Gua-
dalaxaram fuit devectus, ibi gentium gramama-
ticis, et philosophicis cognitionibus excultus,
laudemque tum ingenii, tum suavis indolis,
tum maturi iudicii consecutus. Annum aetatis
cum ageret vigesimum, Societati Jesu nomen
dedit Tepotzotlani; quo in tirocinio manifestum
fecit, in amplexo Instituto futurum se virum
apprime deditum rebus Divinis, atque alacri
conatu animorum salutem procuraturum. Post
tirocinii biennium, studiorum curricula exegit
probatas, laudatus, praemio donatus a Magi-
stris. Pervenit tandem ad sibi exoptatissimum
Sacerdotii gradum, mirifico ardore desiderans,
ut se se cum Numine conjungere strictioribus
vinculis, ita et Christi vineam excolere in per-
arduo munere animos poenitentia expiandi.
Biennium totum huic ministerio vacaverat, cum
tertio probatus ex more Societatis, missus est
Administer, qui res Collegii Guadalaxarensis in

A 2

prac-

praedio, cui nomen Toluquilla, procuraret. Ibi tamen ad paucum temporis; quanquam efficacissimam probasset industriam, quae sane conciliavit ipsi nomen optimi Administri. Cum vero iis fuisset dotibus a Supremo Numine conformatus, quae ferventem Apostolum futurum illum pollicebantur; ad Hiaquiense Ministerium contendere jubetur, *Missionarius*, quod vulgo ajunt, illis gentibus praefuturus.

Hiaquium Cinaloviensis Provinciae regio est, ab ingenti ejusdem nominis fluvio appellata, qui ab Sonorae perpetuis collibus excurrens, et suis adaugens aquis Taraumarensis, quem Magnum fluvium merito vocant, exonerat se, Occasum versus, in mare Californicum, vigesimo octavo latitudinis gradu ad Septemtriones. Ridet amoenitate solum, ac pene ultra fidem opimum est. Mirandum ibi maxime, quod cum totam regionem peragraveris, nullibi saxum invenies. Indigenae sunt natura splendidi, nullum colebant Numen, ebrietatem non novebant; elegantia corporis, robusta constitutione, dexteritate in bello, indole generosa finitimos omnes antecellebant. Ita facile Christi fidem susceperunt anno sextodecimo supra millesimum sexcentisimum, Thoma Basilio, et Andrea Perezio, fervida pietate Sociis, primis ad ipsos vexillum Crucis inferentibus. Horum successor Augustinus, mirum est, quanta alacritate insudaverit, ut sibi commissas animas in re christiana institueret. Ac primum quidem laborem illum, et contentionem, quae pro lin-

guis

guis addiscendis operosa nimium quantum est adultis hominibus, toto ille virium conatu amplexus est; idque pro lingua, cui nulla omnino similitudo intercedit cum aliis ad eam aetatem sibi cognitis. Ad civilem vitae rationem, et pene ad hominum mores informare sibi traditas gentes, cura fuit Arriolae non modica; et hinc, ne quid illis ad victum deficeret, opportunus erat monitor, ut stato tempore seminarent, ut maturos terrae fructus colligerent: nam eo prona ad desidiam sunt illi homines, ut facile ad ferinam avorum vitam redeant, nisi ad laborem suaviter impellantur. Pro cultu corporis ipsis providendo, pro tuguriorum suppellectili, ut in illa rerum penuria, pro familiae uniuscujusque regimine, pro publico, pro singulorum bono maximopere invigilabat. Sed parum haec erant, si cum iis conferantur, quae in tractandis rudium hominum ingeniis operabatur, ut eos ad rectum salutis iter evocaret. Ea fere conditione, ac tanquam avito jure, indigenarum liberi concrescunt, ut vix ad salutem necessaria edoceantur; nihil ipsis cognitum scientiarum humanarum ornamento. Id autem non eatenus est, quia reapse illi sint, quales olim in Orbe hoc vetere depicti comparuerunt, vix modico praediti, eoque incerto rationis lumine, ut pene ad bestias declinarent; sed quia natura desides, atque ab opere abhorrentes, nihil insuper instituuntur. Quaquam potuit, enixe Augustinus adlaboravit, ut illos tum christianis moribus, tum urbanis officiis

imbueret. Erant ad octo millia, plus, minusve, quos unus erudiendos excepit; qui cum duo incolerent oppida, unum ab altero ad passuum millia quindecim; ultro, citroque ille cursabat; indefessa sedulitate omnes lustrabat; ingenti universorum gaudio, ubi ubi compareret, excipiebatur: hos Christiana Mystera edocebat; illos ad studium pietatis excitabat; omnibus auctor erat, idque vehementissimo ardore, ac vel infimis precibus, ne feriati cessatione torperent, ne criminum veterno ad longum tempus opprimerentur. Ea propter facilis dabat aures, qualicumque diei momento vellet quisquam ad sacram poenitentiam accedere. Hanc vero facilitatem demonstrabat potissimum in Esurialibus feriis: quo quidem tempore, post matutinas horas huic ministerio consecratas, ad eundem redibat laborem statim a prandio. Ab hac defatigatione cum domum repeteret adulta jam nocte, si quem forte reperiebat, qui pro juvando aegroto ipsius operam imploraret, illam continuo praestare nihil gravabatur; quamquam equitare opus esset intempestiva illa hora, sive etiam flumen transmeare. Ut primum aliquis ad extremum periculum morbo corripere, ultro ad ipsum Augustinus advolabat, jacentem erigebat, tristem solabatur, medicamentis recreabat, postremis religionibus muniebat, nec ab afflicti lectulo avellebatur, nisi major alio vocaret necessitas. Et profecto, quae erat charitate, atque indole actiosa, nihil intentatum relinquebat, quominus omnibus omnia
fa

factus, alliceret sibi singulos, ut universos Christo lucrifaceret.

Neque vero haec indefessa charitas illos tantummodo respiciebat, quibus opitulari ex dato sibi munere tenebatur. Juvabat etiam Californios, peninsulae incolas, quae sita est ad propinqui maris littus oppositum: cum enim bis in anno ab illa sterili regione naviculae adventarent, pro miseris incolis victum comparaturae; curabat Augustinus, voluntarius rei procurator, ipsis annonam providere; ut quaecumque alia Socii expeterent, qui ad eas gentes Apostolica ministeria exercebant. Anno saeculi praesentis quinquagesimo, in vico, quem Guaimas appellant, novum erectum est christianorum domicilium, et novus Mexico immisus Minister Ignatius Lizassoainius, qui sacra ad Neophytos faceret, atque occasione captata, Christi nomen finitimis Ethnicis annuntiaret. Guaimae ad oram sunt Californici maris inter Pimerianos ad Meridiem, et Serienses ad Aquilonem; quibus quidem Seriensibus, barbaris, et bellicosis, mos erat antiquus finitimorum vicos depopulari. Haec inter pericula recens ille constitutus Minister, novos veri Numinis cultores ad christianae vitae disciplinam eruditurus, quamplurimis egebat auxiliis, ut sedem sibi pararet, ut Templum aedificaret, ut rei domesticae provideret, omnino ut christianum nomen erigeret, ut imperium doemonis deturbaret. Augustinus, quo erat magno animo, Lizassoainio confestim suppeditavit armenti
A 4 ad

ad centum capita, gregis ad mille: ut generoso collato dono ad novi Ministri commodum, ultra etiam Paroeciae suae terminos Christi nomini propagando concurreret. Nec minus charitatis terminos prolatavit, cum intra Paroeciam suam aedificata domus est, in quam domum indigenae pueri ex tota Hiaquiensi regione convenirent, et gratuita impensa enutriti, in Fidei christianae rudimentis, hispana lingua, et arte musica instituerentur. Ut ex communi Sociorum consensu, qui ad eas gentes Ministri Sacrorum erant, constructa domus est; ita et eorundem voluntate domui gubernandae praepositus Augustinus; qui probe intelligens, magni esse momenti novum hoc sibi commissum negotium, miris charitatis artibus usus est, ut bono publico esset plantarii illius institutio. Et quidem eam praestitit indigenis adolescentibus benevolentiam, tam sollicita alacritate tum rei domesticae invigilabat, tum alumnorum educationi, potissimum in re christiana, intentus erat; ut nemo esset ullus, quin maxime probaret, renuntiatum Arriolam fuisse ad ejusmodi Seminarii gubernationem.

Verumtamen tirocinia haec hominis fuere, quem ad pietatis fastigium, et praecipuum tolerantiae exemplar vocare Deus constituerat. Ea, quam hactenus demonstravimus, vigilantia custodiebat Augustinus vineam Domini, quam sudore vultus irrigare jucundissimum illi erat; proptereaque nihil dubitabat, quin eadem in opera reliquum vitae tempus traduceret. Atta-

men

men et paralysi repente correptus est, et ejus oculorum acies quammaxime coepit imminui. Atque ab illa quidem convaluit tandem longo balneorum usu; oculorum autem valetudinem cum post longum tempus non reciperaret, imo paulatim eo devenisset, ut fere non posset distincte cognoscere, quae sibi erant in propinquo; ad famosum deferri Ophthalmicum, quidudum Mexici comparuerat, a Collegis in ministerio Hiaquiensi decretum est. Nihil ille ad itineris incommoda, nihil ad effusas charorum lacrymas conturbatus, quamcelerrime proficisci non distulit, obsequentique animo paratum se se ostendit ad quaelibet subeunda discrimina. Ergo inter suspiria, et lacrymas indigenarum, quos, tanquam filios Pater, ad annos ferme septemdecim peramanter educaverat, et quos tunc a planctibus cessare jubebat; difficile juxta, ac longum aggressus est iter, fortis ipse animo, et vultu tranquillus. Mari se dedit Californico, et post dies aliquot Matancelem appulsus est, Novae Galleciae portum; unde scilicet Mexicum minori terrestrium itinerum vexatione deportaretur. Caeterum et nebulis, et salis maris vaporibus eo ruit in pejus aegritudo, ut pene orbis omnino terram contigerit. Id cum litteris accepisset, qui Mexicanam Provinciam tunc Praeses gubernabat, necessarium existimavit, tanta fidelitate villicum a Domini praediis removeri, atque ad Sanctorum Petri, et Pauli Mexicanam domum, utcunque res abundare difficultatibus videretur, transduci; si for-

forte spes esset, adhibitis Artis Medicae auxiliis, visum homini restituendi. Sed incassum omnia: decreverat enim Deus, ut olim suffusione Tobiam, ita nunc tentare glaucomate Augustinum; cujus oculorum acies ob nimiam humoris chrySTALLINI siccitatem, et concretionem penitus extincta est. Itaque salute jam desperata, mittitur Angelopolim in Sancti Spiritus Collegium; ubi tum suavissima indole, tum familiari comitate, tum morum innocentia, tum alacri assiduitate in praebendis aurbus pro criminum expiatione, amorem sibi omnium, atque admirationem conciliavit. Vitae autem constantissimus tenor, quem ibi gentium instituit, fuit ejusmodi. Mane cum diluculo exurgeret, atque illico domesticum sacrarium contenderet; post longam coelestium rerum meditationem, Divino Sacrificio, quod peragere ipse non poterat, religiosissime intererat, atque Eucharistico edulio se recreabat. Neque longa mora facta, deportatus in publicum domus Templum, sacrum poenitentiae Tribunal Judex occupabat, non inde recessurus, donec ad prandium evocaretur. Similiter ab hora secunda pomeridiana eidem ministerio praestabat operam sive in atrio domestico, sive in cubuli sui ostio; et quo loco sederat, indefessus durabat ad appetentem jam noctem; nisi praestituti dies essent, quibus ad Sanctimoniales pro confessione audiendas deferebatur. Exeunte jam die, in cubiculum reductus, ut erat comitate dulcissimus, facile sibi devinciebat ali-

aliquem e Sociis junioribus, quem enixe deprecabatur, ut elata voce librum legeret, qui vel de rebus Divinis, vel de morum disciplina ageret: quam lectionem ad tres propemodum horae quadrantes cum protraheret; amplissimis pro beneficio gratis nunquam non peractis, quidquid ante somnum supererat temporis, Deo se se in solitudine committebat. Brevibus haec profecto memoravimus lineis; quam tamen laudem Augustinus meruerit, incredibili tot annos constantia operosam vitae rationem retinens, quin unquam sibi requiem ab audiendis confessionibus daret, nisi gravi morbo impediretur; utique noverint, qui ad tale munus et spinis, et taedio plenum destinati sunt. Ille solatio, ille consilio, ille medicamento, prout infirmus erat, qui sanandus accederet, ille salutaribus verbis, et suavissima conditis humanitate, sibi semper constans, juvabat omnes ad se venientes: ut plane videretur, nullam ipsi esse curam, et ne cogitationem quidem, nisi in aeterna sui similibus salute procuranda. Equidem jam cum Theologiae darem operam in Mexicano Collegio, tantum hominem magni aestimare didici: Franciscum enim Zevallium, qui et justus rerum aestimator, et merito clarissimus Provinciae tunc praererat, haec audivi cum alio colloquentem: *Angunt me, ac timore sollicitant litterae ab Angelopoli hodie ad me delatae, quae salutem Augustini Arriolae periclitantem annuntiant: gravem enim jacturam existimo, si vir ille defecerit; in quo sane tum externi ope-*

operarium alacrem pro conscientis poenitentia purgandis, tum domestici absolutum religiosae pietatis exemplar desiderarent.

Neque vero cum die propemodum tota operosae charitati vacaret, aut contractam ille frontem, austerumque supercilium praeserebat, aut ab hominum consuetudine abhorrebat. A Deo ad homines, ab hominibus ad Deum, ut statuta exigebant tempora, grata semper vicissitudine transire solitus erat. Porro quicumque Augustinum conveniebat, sive ut ab eo consilium exquireret, sive animi tantum causa; hominem reperiēbat hilari semper fronte, vultu sereno, animo tranquillo. In colloquiis etiam familiaribus ridebat effusus, quin tamen modestiam offenderet; ac persaepe ad festivam lepiditatem vergebat. Nimirum cum ille non tetram, atque horridam virtutis esse imaginem judicaret; proposita in semetipso nativa forma sinceræ probitatis, ad eandem sectandam caeteros allicere procurabat. Quidam ab illo percontatus est, num cruciaretur admodum, quod visu careret? Nemo ullus est, qui nesciat, eadem de re a Divo Antonio Abbate interrogatum olim sapientissimum caecum Didimum Alexandrinum, ingenue confessum fuisse, sibi orbitatem displicere. At Augustinus ad Socium id sciscitantem: *Nunquam, ait, tristitiam eo captavi, quod visum amiserim; cum caetera sanitate corporis gaudeam, et corpore caecus caecas possim animas ad coelestem ducere Medicum. Nihil profecto mihi tum gloriosius, tum jucundius, quam*
si

si Christi operarius labori incumbam; nec in vinea, quam ad excolendam aeterna mercede sum conductus, inutilis habear omnino. Haec, et similia mente volvens, animum in calamitate recreabat; et nunquam immemor, in Dei famulatu laetitiam ab ipso commendari Domino; a tristitia, tanquam pietatis hoste, maximopere abhorrebat.

Haec inter illuxit dies vigesima quinta Junii, anno hujus saeculi septimo, et sexagesimo; cum universae Hispaniae finibus jussi sunt exulare Jesuitae. Laetissimus Augustinus, quoniam cogitatione perpenderet, ultro sibi oblatae novam pro Christo laborum seriem, atque ingentia subeunda pericula; verbo, atque opere manifestum fecit, animo se paratum esse ad sortem quamlibet perferendam. Res tamen quam plurimis erat difficultatibus obnoxia; et Regius ipse Minister probe intellexit, aegerrime posse caecum hominem tot mari, terraque devorare discrimina. Itaque Augustino ad se vocato, et blande compellato: *Equidem, ait, nihil dubito, quin exilio caeteris indicto ab Regia benignitate eximaris: proinde maneat, per me licet, in patrio solo; de te providebimus.* Cui confestim Augustinus: *Ego vero pro tua humanitate gratias ago; sed quos elegi semel vitae Socios, ipsos consequi ubique terrarum, charissimum habebō.* Rursus Minister: *Scis enimvero, quot te expectant milliariorum millia? In terrestri itinere quot mala? In pelago immenso quot incommoda?* Et ille nihil haesitans: *Quaelibet mihi obviam veniant,*
sive

sive incommoda, sive discrimina, jucundissime quidem excipiam, si cum Sodalibus in calamitate positus convebar. Facta igitur a Ministro potestate, continuo in promptu jam erat pro immenso itinere: neque enim ferme fuit, quo spoliaretur, qui sacramento voluntariae paupertatis obstrictus, hanc virtutem in praecipuis coluerat. Quinto Kalendas Julias Arriola cum caeteris ejusdem Collegii Sociis viae se dedit; et maximis, ut pro statu valetudinis, exactis laboribus, die tandem itineris octavo Veramcruce[m] ingressus est, ubi jussi sunt exules commoditatem navium expectare. Devenit eodem per id temporis Josephus Olavarieta, Sodalis Adjutor, quem Augustino Deus et laborum solatium, et perpetuum peregrinationis comitem destinarat. Hoc igitur jam hinc individuo contubernali Augustinus, nihil dubitans de Numinis auxilio, navim laeto vultu conscendit. Et sane quantis in diuturno, et periculoso itinere vexatus fuerit laboribus, quantis aerumnarum fluctibus agitatus; viderunt stupefacti, quotquot in eodem navigio vehebantur. Quidquid in ea rerum perturbatione, locique angustia pro tot capiendis hominibus, permolestum caeteris erat, longe acerbius Augustino fuit: nam praeter communia omnibus incommoda, suorum ille quorumlibet operum nullo unquam pacto vitare testes poterat; nec, aut ubi offenderet, aut ubi periculum subesset, aspicere. Verumtamen homo ad tolerantiam natus, nihil incompositis verbis, nihil importuna trepidatione serenitatem

tem vultus immutabat. In familiari consuetudine amoenus, ad omnem urbanitatis rationem accommodatus, benigne unumquemque alloquens, jucundos, festivosque sermones intermiscens, omnes ad se trahebat benevolentia delinitos. Nec profecto unus inventus est, qui toto trimestri spatio, ad quod navigatio protracta est, de caeco illo homine conqueri jure potuerit. Atque hanc patientissimae vitae rationem tenuit in portu Mnestei, quo fuere Socii transvecti omnes ex proximo Gaditano, in quem primum appulsi fuerant. Inde post tertium mensem cum mari rursus committeretur, Corsicam petiturus; iidem fuere, qui in prima navigatione, labores, eadem quoque patientia: idem nimirum homo, animi aequabilitate mirabilis. Mense fere a navibus e portu Gaditano solutis, Adjacium tenuerunt; unde post dierum aliquot stationem, triduo Florentiopolim perventum est. Atque hic a Supremo Duce, qui praetoriam regebat, latum imperium: parari Socios, ut tertio post die Bastiam propinquam, et nobilem Corsicae urbem, itinere terrestri contenderent. Et jam perendino die sarcinae in scaphas transmissae fuerant, et destructi navales lectuli (quos pro multitudine vectorum construi temporarios navarchi jusserant ex asseribus, partim fune invicem coagmentatis, partim trabalibus clavis navigio confixis) cum novum repente imperium auditum est, Bastiam navigandum. Ratio autem, et illa quidem cunctis probata, fuit ejusmodi: Ardebat eo tempore bellum Galliam in-

inter, et Corsicam; quae cum de induciliis convenissent, easque pridie Kalendas Augusti casu inopinato rupissent; in militari licentia intutas fecere vias turbae hominum peregrinae. Nihil Augustino stomachum movit, quod super nudis navigii tabulis quatrinduo cubare opus fuerit: quo in eventu meminerat certe pervigilis olim ad Aram Marianam in Monteserrato Ignatii; cujus agebantur solemnia, quo die ruptas inducias dudum memoravimus. Brevis ille maris trajectus, qui Bastiam a Florentiopoli dividit, non levem Augustino, et caeteris exulibus attulit anxietatem: cymba enim altera ex iis, quae Socios ferebant, vix non periit allisa scopulo; altera vero fluctibus omnino fuit obruta, ejusque vectores una ex naufragio tabula delectat etiam nunc, quod Guadalupanae Virginis, ut pie credunt, implorato auxilio e mortis faucibus erepti sint.

Bastiam demum pervenit Augustinus; quae Corsorum urbs et ipsi, et caeteris exulibus paratum erat christianae demissionis, et patientiae theatrum. Peregrini homines alieno in solo constituti, novam prorsus, perdifficilem, et miseram vivendi rationem aggrediebantur. Quod certe non eatenus fuit, quia ipsis defuerit Regia liberalitas, quae jam eo tempore pecuniam pro victu singulis erogabat; sed quoniam tum linguae, tum indolis indigenarum expertes, nullo penitus lectulo, nullo scamno, nullo abaco, nullo coquinario instrumento (ut in tanta multitudine, ac rebus perturbatis) pro modico quo-

que

que diversorio seni, octonive homines distributi sunt: et proinde qui calamum, ac libros duntaxat pertractare didicerant; per eos dies mediastini, obsonatores, et coqui repente devenerunt. Arriola quidem non idcirco eximere se voluit ab istiusmodi ministeriis, quod oculis captus esset: nam pone sequebatur Olavarietam, sive hic lanienam peteret, sive furnum, sive tabernam quamlibet, pro Sociorum victu necessaria comparaturus. Ibat quadam die, ut sibi moris erat, Josepho ductore; cum Gallus quidam e faece militum, sive temulentus, nescio, sive improbus omnino, ad caeci hominis aurem, tanquam committeret arcanum, appropinquavit; et turpia quaedam verba inopinato cum intonisset, per ludibria, et cachinnos proterve jocabundus discessit. Surdas opposuit aures homo patientissimus; et nihil a naturae statu, nihil ab religiosa gravitate dissiliens, petulantem gregalis militis procacitatem mirabiliter tranquillus dissimulavit. Bene vertit calamitosis exulibus, quod eo loci diutius immorari non licuit; etenim crescebant in dies Gallorum copiae, quae urbis custodiendae causa illabebantur in insulam: ut plane animadverteret, qui summo cum imperio rei bellicae praeerat, non insimul posse ibi consistere duos advenarum exercitus, militarium alterum, alterum Sociorum ad mille fere capita. Ergo his indicitur, post diem tertium iterum navigandum; qui, nulla facta mora, ut cuique pro facultatum inopia datum est, cymbulas conscendunt,

P. II. B dunt,

dunt, et mare ligusticum praetergredientes, Genuense littus attingunt.

Terrestre quinque dierum iter partim pedes, partim mulo insidens clitellario, interritus fecit Augustinus; donec Bononiam perveniens, quietem postremo consecutus est. Hac in urbe, sub miti Pontificum imperio florentissima, sibi semper constans, anteaetae similem vitam egit. Totus in eo erat, ut intime Deo per ardentissimum amorem conjungeretur; ut Sacerdotibus ad aras facientibus interesset; ut aegre se habentes visceret, recrearet, solaretur. Facili semper erat aditu ad audiendos in poenitentiae tribunali Socios, qui sordes animi ut purgarent, libenter conveniebant hominem, dulcissimum juxta, atque expertissimum conscientiarum Moderatorem. Quotidie post prandium domo egrediebatur, Jesum publicae patientem venerationi adoraturus: ne tamen dum iret, rediretque, ad res non Divinas cogitatione evolaret; piaculares globos percurrens, alternis vocibus cum Josepho comite Mariam Virginem salutabat. Ad hujus Virginis Lauretanas aedes in Picenis per id temporis iter egit: cuius itineris ratio tum ex hominis pietate facile patebat, tum potissimum manifesta fuit ex ipsius verbis ad Socium quemdam, sincera fide mihi notum, a quo rem accepi. Haec ad illum Augustinus, ab sua peregrinatione rediens: *Nunc demum de mea caecitate laetus omnino sum: eatenus enim ad Mariam Lauretanam contendere, ut illam enixe deprecarer, visum mihi restitui;*
dum-

dummodo tamen, hac amissi sensus recuperata facultate, de nullo unquam vel levissimo crimine reus futurus essem. Caecus perrexi ad illum gratiarum fontem; caecus ab ipso redeo: sit nomen Domini benedictum! Ita profecto mihi expedire, nullus jam dubito. Nihil enimvero nobis mirum est, animi laetitiam in caecitate corporis reperire, qui plura pro Deo pati ardentem desiderabat. Qua nativa erat sinceritate, ipse olim cum Socio quodam familiariter colloquens, haec aperuit: Equidem saepius Deum oravi, et sane obtinui, ut quot possem Divino fultus auxilio tollerare, tot me pro sua misericordia donaret incommodis. Atque illud pariter in homine maximum, quod ita erat perpetua vultus hilaritate compositus, ut nulli unquam satis fuerint vel corporis labores, vel animi molestiae ad extorquendam ab ejus ore conquestionem. Is idem perpetuus patientiae tenor alio etiam debet nomine cogitationem percellere: homo scilicet clara praeditus mente, quam cum visu non amiserat; cui charae olim, et quotidianae vitae comites litterae; per tot devectus mundi sibi novi regiones; tot auditis mirabilibus, quae sodalibus convenis assidua erant familiarium sermonum materies; impotens vero satiare cupientes aeternum oculos; utique debuit, ubi ubi accederet, magnopere cruciari ad frustratae curiositatis tormentum. Sed quid non exsuperat hominis fortitudo, qui pridem in animum induxerit, sua quaecunque desideria voluntati supremi Numinis posthabere!

Pontificia tandem lege decretum fuit, Jesuitas habitum deponere. Deposuit nihil obmurmurans Augustinus, et Sacerdotum, quos vulgo appellant Saeculares, insignibus illico distinctus comparuit. Nimirum amabat Societatem Jesu tenerrimus; cujus effata, et mores cum coluisset totos annos quinque et quadraginta, legitimae cuicumque potestati obedire didicerat. Nihil propterea illi antiquius, quam obsequium jubentis nutui praestare, quin causas investigaret. Neque vero, deposita Jesuitae veste, quidquam de pristinae suae vitae piissimo tenore immutavit: eadem illi erat morum compositio, eadem religiosa temporis distributio, idem cubiculi sui, et solitudinis amor: nec enim, nisi vocaret charitas, alienam domum ingrediebatur. Ad tanti hominis gloriam plurimi etiam refert cognoscere, quod Socius quidam paucis ante mortem diebus propalam enarrabat, ut Augustini, jam tunc vita functi, memoriam omnes venerarentur. Fuerat Socius ille per dies aliquot molestia scrupulorum, vanisque terroribus agitatus: ut Deum vehementer sibi iratum, et proinde severum futurum Judicem extimescens, nullibi solatium, nullibi pacem inveniret. Hasce inter angustias, quas novo ductus errore, nulli mortalium ausus fuerat aperire, videt repente Augustinum cubiculi fores intransentem, blande salutantem, et nulla facta cunctatione, de rebus, quae ipsius animum turbabant, dilucide loquentem. Obstupuit primo ille, qua posset ratione Augustinus an-

gones, et pugnas in arcano afflicti pectore intellexisse; postea vero cum animadverteret, pristinos animi sui fluctus ad ejus verba sedatos omnino, gratias egit clementissimo Numini, nihil profecto dubitans, immissum sibi divinitus hominem, qui latenti morbo medicaretur. Ultimo probavit Augustinum Deus, cum anno millesimo septingentesimo septuagesimo quinto, pridie Kalendas Novembres, ad immortalem e mortali vita Olavarrietam traduxit. Tanto etiam ictui mirabilem opposuit fortitudinem homo toties a Deo tentatus, toties patientissimus adinventus. Fuerat Josephus, ut demonstratum est, ad octo jam annos terra, marique inter angustias, ac discrimina nocturnus, diurnusque illi comes, ac ductor: ut suos pedes, manus, oculos Olavarrietam esse, jure merito affirmaret; caeterum pedes, manus, oculos libenter Domino restituit, qui benigne commodaverat. Neque multo post ulcerem in vesica pessimo afflictus, vitae sibi terminum imminere praenovit: et gaudio quidem plenus, et Divinae Misericordiae se se committens, vehementissimis doloribus incredibili fortitudine superatis, obdormivit in Domino, tertio decimo Kalendas Martias, anno supra millesimum septingentesimum septuagesimo sexto; cum ad annos octo, et sexaginta in militia mortalitatis meruisset. Sepultus est ad Sancti Benedicti Bononiensem paroeciam, cujus curam agunt Coenobitae Paulani, vulgari nomine *Minimi* appellati. Praedicabitur ejus memoria, donec su-

perstites fuerimus, qui novimus hominem nulli non charissimum; nec a nobis unquam de-
bit oblivio, quantis ille charitatis, et comis urbanitatis officiis enituerit; quantaque virtu-
tum omnium, Christianae praesertim toleran-
tiae Documenta, et propterea sui desiderium posteritati reliquerit.

NICOLAUS PEZA:

Equestri genere majoribus, qui Regibus nostris et aere proprio, et militia inser-
vierant, Nicolaus Peza Mexici natus est quinto Kalendas Octobres, decimi octa-
vi saeculi anno duodecimo; aetatisque primo, et vigesimo Jesuitarum Institutum amplexus fuit. Id annorum adolescens, non indolis levi-
tate, non humanae gloriae cupiditate; sed animo soluto, ac libero, solidas comparaturus vir-
tutes, ac suae juxta, et aliorum saluti consul-
turus, ad religiosae familiae vexilla se contu-
lit. Magni certe refert, quo accedas animo ad virtutis militiam: etenim tirones, ut plurimum, dum a profanis moribus evelluntur, atque ad novam semitam informantur; assidua, et ingen-
ti secum ipsis conflictatione opus habent, priusquam ad veteranorum maturitatem in tractan-
dis armis pervenerint. Nicolaus autem ab ini-
tio tirocinii multa jam stipendia promeritus vi-
debatur, eamque ab illis exordiis operosam, atque apprime piam vitae rationem instituit, cui constanter ad annos plus quadraginta insti-
tisse mirabantur postmodum, qui toto fere illo tempore cominus ipsum intueri, atque alloqui familiariter potuerunt. Tiro igitur ferventissi-
mam operam cum pietati dedisset, nihil ab se-
met desciscere per eos annos visus est, quibus
B 4 et hu-